

EurekAlert!

Mis on EurekAlert?

EurekAlert <https://www.eurekalert.org/> on ülemaailmne online uudiste teenus. Selle kaudu saavad ülikoolid, ajakirjad, ettevõtted ja muud teadustööga tegelevad organisatsioonid oma teadusuudiseid meediani viia.

EurekAlerti kasutab rohkem kui 3000 ülikooli jt asutust, jagades oma teaduse ja tehnoloogia uudiseid ajakirjanikele ja avalikkusele kogu maailmas. EurekAlertil on üle 12 000 registreerunud ajakirjaniku 75+ riigist, kellel on juurdepääs EurekAlerti sisestatud teadetele. EurekAlerti avalikku portaali külastab ligi miljon külastajat kuus.

Eesti teadusasutuste sisendit EurekAlerti edastab Eesti Teadusgaentuuri (ETAg) algatus Research in Estonia (RIE) www.researchinestonia.eu/eurekalert portaalis oleva **kogumisvormi abil**. T&A asutuste esindajad, kes soovivad oma teadet/uudist EurekAlerti sisestada, peavad minema veebis asuvalle kogumisvormile, sisestama teate teksti, kontaktandmed ning vajalikud lisamaterjalid. Seejärel suunavad *RIE esindajad vormi sisestatud info edasi EurekAlerti portaali, kus portaali administraatorid selle pärast ülevaatamist avalikustavad.

Käesolev infomaterjal abistab kogumisvormi infot sisestada.

1. Mis on uudis?

Uudis vastab uudisväärtuse kriteeriumidele. Uudisväärtuse kriteeriumid on need, mille järgi ajakirjanikud toimetustes valivad lugusid avaldamiseks, olulisemana esile tõestamiseks, taustale või varuks jätmiseks. Uudisväärtuse kriteeriume on palju erinevaid ning nende kasutamine sõltub erinevatest mõjuteguritest, kuid on teatud uudiskriteeriumid, mis on rohkem levinud ja mõjusamad kui teised. Need on:

- päevakajalisus, värskus ja/või aktuaalsus,
- konfliktus,
- mõju (ehk kui paljusid inimesi see mõjutab),
- erakordsus ja ebatavalisus
- inimlik ja geograafiline lähedus (viimane on oluline Eesti puhul, mitte niivõrd üleilmselt)

Ajakirjaniku jaoks, eriti (välismaa) teadusajakirjaniku jaoks, ei ole uudis:

- infrastruktuuri arendamine ehk majade, laborite jmt ehitamine ja avamine.
- tunnustused ehk inimeste esiletõstmine oluline teadlaskonnale, kuid selles fookuses ei kõneta avalikkust. Erandid tunnustuse osas on Nobeli preemia ja riiklikud teaduspreemiad, kuid viimased kindlasti ei paku huvi välismaal.
- raamatu ilmumine ja näituse avamine (küll aga võib uudisväärtuslik olla arvustus või selle sisu erilisuse esiletoomine).
- toimub konverents/seminar – konverentsi peetakse iga päev sadu. Uudisväärtuslikud võivad olla konverentsil esitletavat teadustöö tulemusel, kui mitte see, et Eestisse koguneb 400 teadlast.
- saime rahastuse. Mõistagi ei saa teadust teha ilma rahata, kuid mõistlikum on välja tuua, mida selle raha eest on kavas tegema hakata, milline on uuringu eesmärk, mida loodate leida või arendada.

1.1. Teade. EurekAlertis avaldatu on pressiteade, milles on uudisväärtuslikuna esile tõstetud teadustöö tulemused. Nii nagu uudiski, algab teade juhtlõiguga – kui 25-sõnalise lausega, mis võtab kokku kõige tähtsama leiu sellest uudisest. Edasi peab tekst andma vastused järgmistele küsimustele, mis oma eesmärgilt on üsna sarnased teadusartikli osistele:

- Mis on see maailmas aktuaalne probleem, mida lahendada on tarvis? (*introduction, context*)
- Mida selles uuringus taheti teada saada? (*hypothesis, research question*) + tsitaadid
- Keda selles uuringus uuriti ja millise meetodiga? (*sample, method, research design*)
- Mida teada saadi? (*results*) + tsitaadid
- Millised võisid olla uuringu piirangud? (*limitations*)
- Mis sellest võib realses elus kasu olla (*conclusions, impact*) + tsitaadid

Eelnevad küsimused võivad saada tekstis vastatud samas järjekorras, kuid teksti ülesehitus võib ka sellest erineda. Rahastajate kohta käiv info on neis teadetes oluline, sest teeb uuringu tausta läbipaistvaks. Rahastajate märkimise koht on teksti lõpus.

Tekst peaks sisaldama ka uuringu autori(te) tsitaate. Tsitaat on särav, inimlik ja seletav lause. See ei tohi olla artiklist kopeeritud teadustekst. Tsitaat kõnetab ja toob teema inimesele lähedale.

1.2. Pealkiri. Võtame eeskujuga ajakirjandusliku uudise pealkirjast, mis tõstab artiklist esitatud infost esile olulisima. Ajakirjanduslikud pealkirjad sisaldavad aktiivset verbi (näiteks: uuris, mõistis, avastas; vältida tasub verbe on, toimub, saab jne). Uudise pealkiri on minevikus, sest kajastab toimunut. Pealkiri peab ära mahtuma 10 sõna sisse.

Pealkirjas tuleb välja tuua tõesti olulisim – mida uut on saadud teadmistes? Kindlasti tuleb pealkirjast välja jätta viited ülikoolile, rahastajale, eesti teadlastele, koostööle või sellele, et tegu on uuringuga – 99% EurekAlerti uudistest tugineb uuringutel, seda pole tarvis uuesti rõhutada.

1.3. Kontaktinfo. Selleks, et teadlas(te)ega kontakti saada, peab lisama kontaktinfo. Enamasti lisatakse ülikooli meiliaadress, teadlase Skype'i kasutajanimi ning küllalt tihti ka telefoninumber, millelt teadlasega ühendust saab. Võib lisada mitme inimese info, et ajakirjanik kellegagi uurimisrühmast kindlasti kontakti saaks.

Teate väljasaatmise päeval ja paaril järgneval päeval peab kontaktisik olema kättesaadav ja valmis ajakirjanikega suhtlema nendes kanalites. EurekAlertis kontaktidena lisatud teadlased vastavad enamasti vähem kui ööpäevaga ning leiavad aega suhtlemiseks maksimaalselt kahe ööpäeva jooksul.

1.4. Embargo. Embargo all olevate artiklite avaldamisega EurekAlertis on teadusajakirjad üldjuhul nõus. EurekAlertis on embargoga materjalidele ligipääs vaid registreerunud ajakirjanikel ning sellest peetakse vastustundlikult ja rangelt kinni. Seega võtke embargoga materjalide puhul RiE-ga varakult ühendust, sest nii jõuab info ajavaruga piiratud hulga teadusajakirjanikeni, kelle jaoks tähendab see ühelt poolt eksklusiivsust, teiselt poolt annab võimaluse teha eeltööd ja valmistada lugu ette ajaks, mil info avalikustatakse.

2. Lisamaterjalid ehk mida ajakirjanik veel vajab loo avaldamiseks?

2.1. Viide teadusartiklile. Järjest olulisem on, et populaarteadusliku artikli juures on viide algallikale. Selleks lisage link teadusartiklile, seda ka siis, kui tegu pole *open access* ajakirjaga. Head ei ole lingid, mis viivad teatele uurimisrühma, ülikooli või nt Research in Estonia kodulehel olevatele teadetele – need lihtsalt ei tekita sellist usaldust nagu originaalartikkel.

EurekAlertis avaldatakse ka teateid konverentsiettekannete kohta. See on samuti hea infoallikas, kuid siis võiks lingina teha kättesaadavaks kogu konverentsiettekande teksti (näiteks avaldades selle ResearchGate'is või Academia.edu-s). Viimased keskkonnad suurendavad ka teadlaste erialase profiili nähtavust.

EurekAlert pakub nii foto, joonise kui ka video lisamise võimalust, mis ei tähenda, et need kõik peaksid olema, kuid hea on, kui olete mõelnud vähemalt foto peale. Kui foto leidmine osutub siiski keeruliseks, aitavad ka RiE spetsialistid avalikest andmebaasidest foto leida.

2.2. Fotod. Hea lugu tõmbab veel rohkem tähelepanu kui tema juures on asjakohane foto või illustratsioon. Suurepärane on see, kui foto on uuritavast (rakud, puud, linnud jmt). Keerulisem on humanitaar- ja sotsiaalvaldkonnaga, kus illustreeriv materjal on metafoorsem. Ka nendel puhkudel tasub siiski otsida illustreerivat materjali (nt Wikimedia Commons, Freepik.com, Flickr.com).

Fotode puhul ärge unustage märkida, kes on foto autor ning kirjeldada, mis on fotol olulist või kui foto on illustreerivat laadi, siis kuidas see seostub teie uuringu tulemustega.

Kui teil on võimalus panna tekstiga kaasa rohkem kui üks foto, siis pange fotosid nii püstises (*portrait*) kui röhtses (*landscape*) paigutuses. Osale väljaannetest sobivad mõlemad, suur osa aga eelistab röhtsset paigutust.

2.3. Joonised. Hea joonis on selgelt arusaadav kohe esimesel pealevaatamisel. Populaarteadusliku artikli juurde võiks eelistada skeemi või joonist, mis on kõnekas. Enamasti ei sobi joonised, mis on artiklis ja mis sageli nõuavad põhjalikumat süvenemist koos selgitava tekstiga.

Fotode ja jooniste kvaliteet peaks olema kõrgresolutsioonis, nii on neid võimalik kasutada ka trükimeedias.

2.4. Video. Video on liikuv pilt, mis tähendab, et kaamera ees lihtsalt rääkiv inimene ei ole üldjuhul videona õigustatud. Näidata tasub seda, mida **a)** inimene oma silmaga näha ei saa (näiteks mikroskoobipildid jmt) ja **b)** mis jutustab visuaalselt informatiivse loo. Kui teil on videomaterjali oma uuringu käigust, siis kasutage seda. Kui soovite teha eraldi videot, paluge abi professionaalselt tootmis- või kommunikatsioonifirmalt, vastasel juhul riskite näida amatöörlikena.

! Native speaker keel. Võimalusel laske oma teade üle vaadata keeleteimetajal.

*RiE kontaktid:

Reimo Rehkli, reimo.rehkli@etag.ee, 56477603

Liis Livin, liis.livin@etag.ee, 55527605

Materjali koostas Marju Himma-Kadakas.

EurekAlerti uudiste edastamist toetab Euroopa Regionaalarengu Fond läbi MobilitasPlus programmi.

research estonia